

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 3ης Δεκεμβρίου 2001 *

Στην υπόθεση C-59/00,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Vestre Landsret (Δανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Bent Mousten Vestergaard

και

Spøttrup Boligselskab,

η έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς την ερμηνεία των άρθρων 6 και 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 12 ΕΚ και 28 ΕΚ),

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τη N. Colneric, πρόεδρο τμήματος, και τους R. Schintgen και B. Σκουρή (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: R. Grass

αφού, σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το αιτούν δικαστήριο πληροφορήθηκε ότι το Δικαστήριο προτίθεται να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη,

αφού, σύμφωνα με το άρθρο 20 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, οι ενδιαφερόμενοι εκλήθησαν να υποβάλουν συναφώς τις τυχόν παρατηρήσεις τους,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

- 1 Με διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 2000, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Φεβρουαρίου 2000, το Vestre Landsret υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 6 και 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 12 ΕΚ και 28 ΕΚ).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκλυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του B. Vestergaard και του Sørøttrup Boligselskab ως προς αν συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο ρήτρα η οποία περιλαμβάνεται στους γενικούς όρους των εγγράφων προκηρύξεως της συμβάσεως δημοσίων έργων σχετικά με την κατασκευή είκοσι κατοικιών στο Sørøttrup (Δανία) και προβλέπει τη χρησιμοποίηση, για την εκτέλεση της εν λόγω συμβάσεως, παραθύρων συγκεκριμένης κατασκευής.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

3 Ο Sørøttrup Boligselskab είναι δανικός οργανισμός συνήθων κατοικιών. Την άνοιξη του 1997, ο οργανισμός αυτός προέβη, στο πλαίσιο διαγωνισμού ανοικτής διαδικασίας, σε πρόσκληση προς υποβολή προσφορών για την ανέγερση είκοσι συνήθων κατοικιών στον δήμο Sørøttrup. Η πραγματοποίηση των είκοσι κατοικιών έπρεπε να κατανεμηθεί μεταξύ τεσσάρων διαφορετικών εργοταξίων, τα οποία αποτελούσαν αυτοτελείς νομικές μονάδες.

4 Επειδή ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου ανερχόταν σε 9 643 000 δανικές κορώνες (DKK), δηλαδή σε ποσόν μικρότερο της οριακής τιμής των 5 000 000 ευρώ του άρθρου 6 της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1993, περί συντονισμού των διαδικασιών για τη σύναψη συμβάσεων δημοσίων έργων (ΕΕ L 199, σ. 54), ο Sørøttrup Boligselskab δεν ακολούθησε την προβλεπόμενη στην εν λόγω οδηγία διαδικασία. Αντιθέτως, οι όροι προκηρύξεως εστάλησαν στους ιδιοκτήτες βιοτεχνιών που το επιθυμούσαν.

5 Όσον αφορά τις «ξυλουργικές εργασίες» καθενός από τα εργοτάξια, περιλαμβάνουσες μεταξύ άλλων τις εξωτερικές πόρτες και τα παράθυρα, στα έγγραφα της προκηρύξεως περιλαμβανόταν η εξής ρήτρα: «PVC-Παράθυρα και πόρτες. Οι εξωτερικές πόρτες και τα παράθυρα πρέπει να παραδοθούν από την εταιρία: Hvidbjerg Vinduet, Østergade 24, 7790 Hvidbjerg (Δανία) [...]».

- 6 Ο B. Vestergaard, ο οποίος είναι αρχιμαραγκός, υπέβαλε προσφορές για όλες τις ξυλουργικές εργασίες. Επειδή οι προσφορές του για δύο εργοτάξια ήταν οι χαμηλότερες, έγιναν δεκτές. Πάντως, στο πλαίσιο της υπογραφής της συμβάσεως, B. Vestergaard δήλωσε ότι επιφυλασσόταν όσον αφορά την παράδοση παραθύρων με το σήμα Hvidbjerg Vinduet, καθόσον είχε υπολογίσει να χρησιμοποιήσει παράθυρα γερμανικής κατασκευής, με το σήμα Trokal. Το πρόσθετο κόστος για τη χρησιμοποίηση παραθύρων με το σήμα Hvidbjerg Vinduet ανερχόταν σε 23 743 DKK, χωρίς ΦΠΑ. Ο Spøttrup Boligselskab, όταν υπέγραψε τη σύμβαση, στις 31 Ιουλίου 1997, δήλωσε ότι δεν μπορούσε να γίνει δεκτή η εν λόγω επιφύλαξη.
- 7 Η ανέγερση των οικοδομών πραγματοποιήθηκε. Όπως απαίτησε ο Spøttrup Boligselskab, ο B. Vestergaard χρησιμοποίησε παράθυρα με το σήμα Hvidbjerg Vinduet. Ο B. Vestergaard ενέμεινε, εντούτοις, στην απαίτησή του να του καταβληθεί το ποσό των 23 743 DKK. Ο Spøttrup Boligselskab απέρριψε την αξίωση αυτή.
- 8 Στις 29 Οκτωβρίου 1997, ο B. Vestergaard προσέφυγε ενώπιον της Klagenævnet for Udbud (διοικητικής επιτροπής εκδικάσεως διαφορών που αφορούν προκήρυξη διαγωνισμών, στο εξής: επιτροπή εκδικάσεως διαφορών), ζητώντας από την εν λόγω επιτροπή να κρίνει ότι ο Spøttrup Boligselskab παρέβη τα άρθρα 6 και 30 της Συνθήκης, καθόσον έθεσε στην προκήρυξη τον όρο να χρησιμοποιηθούν εξωτερικές πόρτες και παράθυρα συγκεκριμένης κατασκευής.
- 9 Το Bolig-og Byministeriet (Υπουργείο Οικισμού και Πολεοδομίας, στο εξής: Υπουργείο) παρενέβη στη διαδικασία προς στήριξη του αιτήματος του B. Vestergaard. Σύμφωνα με το Υπουργείο, η υπό κρίση διάταξη των όρων προκήρυξως αντέβαινε προς τις συστάσεις του Υπουργείου που είχαν διαβιβασθεί στις αναθέτουσες αρχές.
- 10 Πράγματι, η Bygge- og Boligstyrelsen (διοίκηση ανεγέρσεως οικοδομών και οικισμού, ήδη το Υπουργείο) είχε δηλώσει, με έγγραφο της 2ας Μαΐου 1995, ότι από τη

Συνθήκη ΕΚ προκύπτει ότι, ακόμη και αν μια προκήρυξη που αφορά διαγωνισμό για τη σύναψη συμβάσεως δημοσίων έργων δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών περί «δημοσίων έργων», οι προσφέροντες πρέπει να επιλέγονται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων και το έργο πρέπει να ανατίθεται κατά τρόπο που να μην συνεπάγεται δυσμενή διάκριση. Περαιτέρω, με έγγραφο της 4ης Ιουνίου 1997, η ίδια αυτή διοίκηση δήλωσε ότι σε καμία σύμβαση που αφορά, μεταξύ άλλων, δημόσια έργα δεν πρέπει να περιέχονται διατάξεις που έχουν ως αποτέλεσμα διαφορετική μεταχείριση των προμηθευτών λόγω ιθαγένειας και προελεύσεως των εμπορευμάτων από κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- 11 Ενώπιον της επιτροπής εκδικάσεως διαφορών, το Υπουργείο αναφέρθηκε μεταξύ άλλων στην απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 1988, 45/87, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (Συλλογή 1988, σ. 4929).
- 12 Με απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1998, η επιτροπή εκδικάσεως διαφορών απέρριψε την προσφυγή του B. Vestergaard.
- 13 Η επιτροπή εκδικάσεως διαφορών έκρινε ότι η προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιρλανδίας αφορούσε ένα μεγάλο σχέδιο, η αξία του οποίου υπερέβαινε την οριακή τιμή που προβλέπεται στην οδηγία 71/305/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουλίου 1971, περί συντονισμού των διαδικασιών για τη σύναψη συμβάσεων δημοσίων έργων (ΕΕ ειδ. έκδ. 17/001, σ. 7) — η οποία έκτοτε καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 93/37 —, οπότε η απόφαση αυτή δεν ασκεί επιρροή για την επίλυση της ενώπιον της επιτροπής αυτής διαφοράς.
- 14 Επί της ουσίας, η επιτροπή εκδικάσεως διαφορών έκρινε ότι οι συμβάσεις δημοσίων έργων μικρής αξίας οι οποίες, αντίθετα προς την επίδικη στην προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιρλανδίας σύμβαση, δεν υπερβαίνουν την οριακή τιμή της οδηγίας 93/37, στερούνται γενικώς ενδιαφέροντος και σημασίας από την άποψη του κοινοτικού πλαισίου και, για τις συμβάσεις αυτές, θα είναι δυσανάλογες οι δαπάνες που θα προέκυπταν για τους προκηρύσσοντες, οι οποίοι πρέπει να τηρούν τις διατάξεις της οδηγίας 93/37 περί των τεχνικών προδιαγραφών. Η επιτροπή εκδικάσεως

διαφορών διαπίστωσε συνεπώς ότι, εν πάση περιπτώσει, τα άρθρα 6 και 30 της Συνθήκης δεν επιβάλλουν να δηλώνεται συγκεκριμένο σήμα που απαιτεί ο προκηρυσσών με την προσθήκη των λέξεων «ή ισοδύναμο προς αυτό», στην περίπτωση προκηρύξεων που δεν φθάνουν την οριακή τιμή της οδηγίας 93/37.

- 15 Κατόπιν της προσφυγής του B. Vestergaard ενόπιον του Vestre Landsret, το δικαστήριο αυτό αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Δικαιούται ο προκηρυσσών διαγωνισμό ανοικτής διαδικασίας με αντικείμενο δημόσια έργα τα οποία δεν περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ του Συμβουλίου, καθόσον η αξία τους δεν υπερβαίνει την οριακή τιμή, να θέσει στα έγγραφα της προκηρύξεως τον όρο να χρησιμοποιηθεί συγκεκριμένο προϊόν δανικής κατασκευής, όταν η απορρέουσα από τον όρο αυτό απαίτηση δεν συνοδεύεται στα έγγραφα της προκηρύξεως από τη μνεία “ή προϊόν ισοδύναμο προς αυτό”;

- 2) Δικαιούται ο προκηρυσσών διαγωνισμό ανοικτής διαδικασίας με αντικείμενο δημόσια έργα τα οποία δεν περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/37/ΕΟΚ του Συμβουλίου, καθόσον η αξία τους δεν υπερβαίνει την οριακή τιμή, να θέσει στα έγγραφα της προκηρύξεως τον όρο να χρησιμοποιηθεί προϊόν συγκεκριμένης κατασκευής, όταν η απορρέουσα από τον όρο αυτό απαίτηση δεν συνοδεύεται στα έγγραφα της προκηρύξεως από τη μνεία “ή προϊόν ισοδύναμο προς αυτό”;

- 3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ή δεύτερο ερώτημα, πρέπει να θεωρηθεί ότι συνιστά παράβαση του άρθρου 12 ΕΚ ή του άρθρου 28 ΕΚ η διαμόρφωση των εγγράφων της προκηρύξεως με τον τρόπο που περιγράφεται στο πρώτο και δεύτερο ερώτημα;»

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 16 Με τα τρία προδικαστικά ερωτήματα, που αρμόζει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν οι θεμελιώδεις κανόνες της Συνθήκης και, ειδικότερα, τα άρθρα 6 και 30 της Συνθήκης απαγορεύουν στην αναθέτουσα αρχή να θέσει, στα έγγραφα της προκηρύξεως συμβάσεως δημοσίων έργων μη υπερβαίνουσας την οριακή τιμή που προβλέπει η οδηγία 93/37, ρήτρα επιβάλλουσα να χρησιμοποιηθεί προϊόν με συγκεκριμένο σήμα, όταν η απαίτηση αυτή δεν συνοδεύεται από τη μνεία «ή ισοδύναμο».
- 17 Το Δικαστήριο, κρίνοντας ότι η απάντηση στα ούτως αναδιατυπωθέντα προδικαστικά ερωτήματα μπορεί σαφώς να συναχθεί από τη νομολογία, και ιδίως από την απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1995, C-359/93, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 1995, σ. I-157), σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, πληροφόρησε το εθνικό δικαστήριο ότι προτίθεται να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη και κάλεσε τους ενδιαφερόμενους οι οποίοι αναφέρονται στο άρθρο 20 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου να υποβάλουν συναφώς τις τυχόν παρατηρήσεις τους.
- 18 Κανείς από τους προαναφερθέντες ενδιαφερομένους δεν διατύπωσε αντίρρηση ως προς την πρόθεση του Δικαστηρίου να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη, περιλαμβάνουσα παραπομπές στην υφιστάμενη νομολογία.
- 19 Για να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα, υπενθυμίζεται, εκ προοιμίου, ότι οι κοινοτικές οδηγίες περί συντονισμού των διαδικασιών συνάψεως συμβάσεων δημοσίων έργων τυγχάνουν αποκλειστικής εφαρμογής στις συμβάσεις, η αξία των οποίων υπερβαίνει μία συγκεκριμένη οριακή τιμή που προβλέπεται ρητώς σε καθεμία από τις εν λόγω οδηγίες. Εντούτοις, το γεγονός και μόνον ότι ο κοινοτικός νομοθέτης θεώρησε ότι οι ιδιαίτερες και αυστηρές διαδικασίες που προβλέπονται στις οδηγίες αυτές δεν είναι πρόσφορες όταν πρόκειται για συμβάσεις δημοσίων έργων μικρής αξίας δεν σημαίνει ότι οι συμβάσεις αυτές αποκλείονται του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

- 20 Πράγματι, αν και ορισμένες συμβάσεις αποκλείονται του πεδίου εφαρμογής των κοινοτικών οδηγιών στον τομέα των συμβάσεων δημοσίων έργων, οι αναθέτοντες φορείς, όταν τις συνάπτουν, υποχρεούνται, εντούτοις, να τηρούν τους θεμελιώδεις κανόνες της Συνθήκης (βλ., συναφώς, την απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 2000, C-324/98, *Telaustria* και *Telefonadress*, Συλλογή 2000, σ. I-10745, σκέψη 60).
- 21 Επομένως, μολονότι μια σύμβαση έργων δεν φθάνει την οριακή τιμή που προβλέπεται στην οδηγία 93/37 και δεν εμπίπτει συνεπώς στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής, η νομιμότητα ρήτρας περιλαμβανόμενης στα έγγραφα της προκηρύξεως σχετικά με τη σύμβαση αυτή πρέπει να εκτιμηθεί ενόψει των θεμελιωδών κανόνων της Συνθήκης, στους οποίους περιλαμβάνεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων που θεσπίζεται στο άρθρο 30 της Συνθήκης.
- 22 Ενόψει της διαπιστώσεως αυτής, επισημαίνεται στη συνέχεια ότι, σύμφωνα με τη νομολογία στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων προμηθειών, η μη προσθήκη των λέξεων «ή ισοδύναμο» μετά τον καθορισμό, στα έγγραφα της προκηρύξεως, ενός συγκεκριμένου προϊόντος είναι δυνατό όχι μόνο να αποτρέψει από την υποβολή προσφορών τους επιχειρηματίες που χρησιμοποιούν ανάλογα προς το προϊόν αυτό συστήματα, αλλά μπορεί επίσης να παρεμβάλλει εμπόδια στα ρεύματα εισαγωγών στο πλαίσιο του ενδοκοινοτικού εμπορίου, αντίθετα προς το άρθρο 30 της Συνθήκης, καθώς η σχετική σύμβαση επιφυλάσσεται μόνο στους προμηθευτές που προτίθενται να χρησιμοποιήσουν το ειδικώς μνημονεύόμενο προϊόν (βλ. συναφώς, την προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, σκέψη 27).
- 23 Περαιτέρω, στη σκέψη 22 της προαναφερθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, που αφορούσε σύμβαση δημοσίων έργων μη εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 71/305, το Δικαστήριο έκρινε ότι, ως προς αν συμβιβάζεται με το άρθρο 30 της Συνθήκης ρήτρα σύμφωνα με την οποία οι αγωγοί πίεσεως από αμιαντοτσιμέντο έπρεπε να κριθούν σύμφωνοι με τις ιρλανδικές προδιαγραφές 188-1975, μόνον αν είχαν συμπεριλάβει στην επίδικη προκήρυξη τον όρο «ή ισοδύναμο» μετά την ένδειξη των ιρλανδικών προδιαγραφών, οι ιρλανδικές αρχές θα μπορούσαν να ελέγξουν αν πληρούνται οι τεχνικές προϋποθέσεις, χωρίς να περιορίζουν εξαρχής την ανάθεση του έργου αποκλειστικώς στους ενδιαφερομένους οι οποίοι προετίθεντο να χρησιμοποιήσουν ιρλανδικά υλικά.

- 24 Συνεπώς, προκύπτει σαφώς από τη νομολογία ότι, παρότι το γεγονός ότι μια σύμβαση δημοσίων έργων δεν υπερβαίνει την οριακή τιμή της οδηγίας 93/37 και δεν εμπίπτει συνεπώς στο πεδίο εφαρμογής της, το άρθρο 30 της Συνθήκης απαγορεύει στην αναθέτουσα αρχή να προσθέσει, στα σχετικά με την εν λόγω σύμβαση έγγραφα προκηρύξεως ρήτρα επιβάλλουσα, για την εκτέλεση της συμβάσεως, τη χρησιμοποίηση προϊόντος με συγκεκριμένο σήμα, χωρίς την προσθήκη της μνείας «ή ισοδύναμο».
- 25 Επομένως, παρέλκει το να κριθεί ότι ρήτρα, όπως η επίδικη στην υπόθεση της κύριας δίκης, τυχόν δεν συμβιβάζεται προς το άρθρο 6 της Συνθήκης.
- 26 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να δοθεί η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης απαγορεύει στην αναθέτουσα αρχή να προσθέσει, στα έγγραφα προκηρύξεως σχετικά με σύμβαση δημοσίων έργων, μη υπερβαίνουσα την οριακή τιμή που προβλέπεται στην οδηγία 93/37, ρήτρα επιβάλλουσα, για την εκτέλεση της συμβάσεως, τη χρησιμοποίηση προϊόντος με συγκεκριμένο σήμα, όταν η ρήτρα αυτή δεν συνοδεύεται από τη μνεία «ή ισοδύναμο».

Επί των δικαστικών εξόδων

- 27 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκλυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Vestre Landsret με διάταξη της 14ης Φεβρουαρίου 2001, αποφαινεται:

Το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 28 ΕΚ) απαγορεύει στην αναθέτουσα αρχή να προσθέσει, στα έγγραφα προκηρύξεως σχετικά με σύμβαση δημοσίων έργων, μη υπερβαίνουσα το κατώτατο όριο που προβλέπεται στην οδηγία 93/37/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1993, περί συντονισμού των διαδικασιών για τη σύναψη συμβάσεων δημοσίων έργων, ρήτρα επιβάλλουσα, για την εκτέλεση της σύμβασως, τη χρησιμοποίηση προϊόντος με συγκεκριμένο σήμα, όταν η ρήτρα αυτή δεν συνοδεύεται από τη μνεία «ή ισοδύναμο».

Λουξεμβούργο, 3 Δεκεμβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Η Πρόεδρος του δευτέρου τμήματος

N. Colneric